

Aura Lolita Chávez na zeven jaar ballingschap terug in Guatemala

Sommige politieke ballingen hebben genoeg vertrouwen gekregen in de regering van de sociaaldemocratische president Bernardo Arévalo om terug te keren. Een onder hen is Lolita Chávez.

Verzet

Op 4 juli 2012 woonde zij een vreedzame demonstratie bij tegen de burgemeester van Santa Cruz del Quiché, lid van de partij Patriota. Op de terugweg werd haar bus overvallen door een groep mannen gewapend met machetes, messen en wapenstokken. Vier vrouwen raakten gewond. De regering, de burgemeester en het justitieapparaat stonden pal achter de belangen van de multinationale bedrijven. Ze werd door justitie onterecht beschuldigd van misdaden die ze niet had begaan. Deze beschuldigingen kwamen van de bedrijven met als doel het verzet van de activiste een halt toe te roepen.

In 2017 organiseerde ze demonstraties en verzette zich tegen mijnbouw- en houtkapbedrijven die actief zijn in haar departement Quiché. Het duurde niet lang eer ze door onbekenden met de dood bedreigd werd. Als gevolg hiervan moest ze in ballingschap gaan om zichzelf te beschermen tegen vervolging.

In ballingschap

In het buitenland had ze het niet onder de markt. Ze vertoefde in verschillende landen. Ze zette zich schrap om tijdens haar ballingschap haar identiteit te behouden. Dat viel erg tegen omdat ze als anders en vreemd werd gezien.

'In Europa hebben mensen helaas niet zo'n band als de oorspronkelijke volkeren van Latijns-Amerika. buitenlanders worden gediscrimineerd. Als ze zien dat je aankomt met je rugzak, volgeladen met je identiteit, willen ze je het land uitzetten, maar ze sluiten je ook uit van veel processen,' zei ze.

Het vasthouden aan haar typische klederdracht was een uitdaging voor haar, omdat Mayakleding niet voorkomt op andere continenten.

'Een van de grootste uitdagingen die ik had, was hoe te voorkomen dat ik zou verwijderd raken van onze gemeenschappen,' verklaarde ze.

Ze klaagde dat ze 'racistisch behandeld' werd bij haar aankomst op de luchthaven van Straatsburg. Ze was de enige passagier op de vlucht Madrid-Straatsburg die door de Franse politie werd gecontroleerd bij aankomst in de stad waar het Europees Parlement zetelt.

Toch slaagde ze erin haar inzet en strijd voor haar land en volk meer en meer bekendheid te geven. En zo werd haar verlorenheid en verdriet verzacht door de sympathie en de solidariteit die ze ontving van personen en groepen. Ze riep onder meer de Europese Unie op om tussenbeide te komen bij 'verschillende bedrijven die onze rechten schenden, die van Europese afkomst zijn, en ik eis dat de Europese Unie concrete, gearticuleerde actie onderneemt om gerechtigheid te garanderen.' Een van de bedrijven die ze aanklaagde is het bouwbedrijf voor infrastructuur ACS, eigendom van Florentino Pérez, de voorzitter van Real Madrid, die ze voornam voor de Spaanse rechter te dagen.

Ze werd ook gewaardeerd door Europese Overheidsinstanties. Ze haalde, samen met twee anderen, de finale voor de Sacharov Prijs 2017 van het Europees Parlement. Begin 2018 ontving ze in Baskenland de 'Ignacio Ellacuría'-prijs voor Ontwikkelingssamenwerking voor haar inzet voor de verdediging van de inheemse volkeren.

Ook voor haar familie was de afwezigheid van Lolita bijzonder moeilijk.

'Voor ons was het een zeven jaar durende rouw, met onzekerheid in ons hart of ze wel levend zou terugkeren. Het was een heel moeilijk proces toen ze van hier wegging, want er waren dagen dat we niets van haar hoorden. Het was een lang wachten dat we dag na dag beleefden,' herinnert Sara Chávez, Lolita's oudste nicht, zich.

Latijns-Amerikaanse grond onder de voeten

De bevolking van haar thuisfront heeft haar nooit alleen gelaten en bleef strijden voor haar rechten en de nietigverklaring van de onrechtmatige beschuldigingen. Dit jaar, na 7 jaar ballingschap en nadat de aanklachten tegen haar waren ingetrokken, keerde Lolita Chávez terug onder het motto '*De terugkeer in gemeenschap.*'

De tocht begon op 21 juni op de dag van de zomerzonnewende, in San Cristóbal de las Casas, in Chiapas, het zuiden van Mexico. Tijdens haar tocht in ballingschap vertoefde ze verschillende keren in die stad.

Sommige van de vele mensen die ze ontmoette deden hun uiterste best om van dit begin van haar terugkeer een ritueel van liefde en hoop te maken, van gedeelde strijd en zusterschap. En zo werd ze vergezeld door leden van de internationale gemeenschap uit Italië, Argentinië, Mexico, Bolivia, Honduras en Chili.

De mars ging verder naar Honduras, gesteund door verschillende collectieven, feministen en activisten die zich inzetten voor natuurlijke hulpbronnen en mensenrechten.

Vervolgens ging de tocht naar Milpa Alta, ten zuidoosten van de hoofdstad Mexico. In het autonome Centrum voor innovatie en sociale integratie (CIDECI) verwelkomde Lolita de deelnemers aan de tocht met een Maya-ceremonie die ze leidde met de steun van drie andere vrouwelijke spirituele gidsen: twee uit de Zuid-Mexicaanse stad Oaxaca, iemand uit de VS en een Koerdische vrouw. Rond het vuur plaatsten alle aanwezigen symbolen, vlaggen, foto's en offers waarbij Lolita de betekenis en de werkzaamheid uitlegde.

Vlaggen rond het vuur

Elk van de 20 nawals werd aanroepen. De Maya nahuals of nawales betekenen energie, geest of kracht van de wezens en elementen van de natuur. Volgens de kosmovisie van de Maya's zijn het symbolen die elke persoon vertegenwoordigen en verbinden met het ecosysteem, om zo evenwicht te creëren. (Tot op zekere hoogte kunnen we dit vergelijken met een of andere engelbewaarder waarmee indertijd elk katholiek kind geboren werd en die geacht werd het in zijn verder leven te beschermen). Elke persoon heeft zijn eigen nahual, afhankelijk van de dag waarop hij geboren is volgens de Cholq'ij kalender. Gedurende de aanroeping van elk van de 20 nawals ontrafelden de aanwezigen verhalen, strijd en verwickelingen, om betekenis en leven te geven aan de vlaggen die het vuur omringden. De Maya vlag, de Baskische, de

Koerdische, die van de Mapuche uit Argentinië, het Tahuantinsuyu Rijk van de Inca's, de Noord-Italiaanse Beweging NoTAV tegen de hoge snelheidslijn, het Zapatistisch Nationaal Bevrijdingsleger in Chiapas (EZLN) en de vlag van de seksuele diversiteit. De door megabedrijven vermoorde Lenca-leidster Berta Cáceres van Honduras werd herdacht, ook de vermoorde Mexicaanse Náhuatl verdediger van de mensenrechten Samir Flores, de K'iche'-activist Aníbal Cuadra, de Argentijnse 'Dwaze Moeders' Norita Cortiñas en Pato Delpino, die onafgebroken manifesteerden in Buenos Aires om hun door de repressieve staat ontvoerde kinderen en kleinkinderen terug te vinden, de Tzeltal-gevangenen van Cancuc en de Mexicaanse politieke gevangene José Díaz Gómez van de Chol-etnie. Allemaal maakten ze deel uit van de gemeenschap die ontstond rond dat vuur waarin Lolita haar strijd, haar reis, haar angsten en haar vriendschappen deelde. Ze legden het uit als een politieke daad om het verzet van mensen te tonen als een collectief weefsel.

De vrouwen die uit Argentinië, Bolivia, Euskadi, Chili, Koerdistan, Oaxaca, Zacatecas en andere delen van Mexico kwamen en samen wachtten op Lolita in Chiapas, bevestigden 'het vermogen tot samenkomst van deze kleine vrouw met een enorme glimlach, wiens ogen in staat zijn te huilen van emotie als iemand over haar praat.'

‘Tijdens deze ceremonie en de interventies van degenen die Lolita vergezelden, konden we ons realiseren dat deze gemeenschappelijke en strijdlustige terugkeer geen toeval is, het is niet alleen een politiek initiatief. Het is het resultaat van een ballingschap die Lolita veranderde in een pelgrimstocht, waarbij ze haar energie, haar enorme vermogen om lief te hebben en haar "koppige hoop" deelde in een manier om politiek te bedrijven, om haar lotgenoten te steunen, om verbanden en convergenties te creëren op zoek naar autonomie,’ zei een onder hen.

‘Door dit ritueel worden we allemaal deel van deze terugkerende gemeenschap, we begeleiden haar op de rest van haar reis totdat ze haar geboorteland Quiché bereikt heeft, waar haar georganiseerde volk op haar wacht om de strijd voor haar grondgebied voort te zetten,’ getuigde een van de aanwezigen.

Hugo Zamburro, een Italiaanse activist die de terugkeer vergezelde, wees erop dat het geval van Lolita Chávez een concreet voorbeeld is dat mensen kunnen winnen als ze zich verenigen. ‘We moeten het verzet globaliseren,’ zei hij.

‘Lolita is een pleitbezorgster geworden voor de mensenrechten van inheemse volken in Latijns-Amerika en nu ook internationaal voor haar strijd in Italië, Spanje en haar keuze voor Palestina,’ besloten de aanwezigen.

Met open armen ontvangen in haar thuisstreek

De tocht eindigde op 30 juni op Q'umarkaj, een heilige plaats voor de Maya K'iche' bevolking, gelegen in de departementale hoofdstad Quiché. Daar werd ze ontvangen met marimba muziek, kaarsen, spandoeken en wierook door voorouderlijke autoriteiten, mensenrechtenverdedigers en familieleden. Tijdens de viering werden toespraken gehouden over de verdediging van het grondgebied en voorstellen gedaan voor de bescherming ervan.

'Ik kom kordater terug, beter opgeleid met alles wat ik heb geleerd in alle gebieden waar ik ben geweest, ik voel me een dochter van het volk', zei Lolita. Vastberaden wil ze haar strijd voortzetten met haar Mayagemeenschap in Santa Cruz del Quiché.

Bronnen:

<https://prensacomunitaria.org/2024/07/lolita-chavez-activista-kiche-retorna-a-guatemala-tras-siete-anos-de-exilio/>

<https://prensacomunitaria.org/2024/06/lolita-regresa-y-no-regresa-sola/>